

Plan wynikowy. Klasa 3. Zakres rozszerzony

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
1. Źródła do historii XIX i pierwszej połowy XX stulecia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia specyfikę warsztatu historyka zajmującego się XIX i XX w.; • podaje przykłady nowych rodzajów źródeł, które pojawiły się w XIX i XX w.; • wyjaśnia, jakie dziedziny życia historyk może poznawać dzięki nim; • wyjaśnia, jak rozwój administracji państwowej, gospodarki i przemiany w kulturze wpłynęły na ilość i rodzaje źródeł historycznych; • przedstawia prasę jako źródło historyczne i wyjaśnia problemy związane z jego wykorzystaniem; • wyjaśnia, czy literatura i prace naukowe mogą być źródłem historycznym; • przedstawia przykładowe problemy związane z wykorzystaniem i interpretacją źródeł XIX i XX w. <p>Terminy: akta stanu cywilnego, dane statystyczne, cenzura przewencyjna, cenzura represyjna, epistolografia, źródła fonograficzne, winyl</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia specyfikę warsztatu historyka zajmującego się XIX i XX w.; • podaje przykłady nowych rodzajów źródeł, które pojawiły się w XIX i XX w.; • wyjaśnia, jakie dziedziny życia historyk może dzięki nim poznawać; • przedstawia przykładowe problemy związane z wykorzystaniem i interpretacją źródeł XIX i XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak rozwój administracji państwowej, gospodarki i przemiany w kulturze wpłynęły na ilość i rodzaje źródeł historycznych; • przedstawia prasę jako źródło historyczne i wyjaśnia problemy związane z jego wykorzystaniem; • wyjaśnia, czy literatura i prace naukowe mogą być źródłem historycznym
I. Europa i świat w epoce restauracji i rewolucji (pierwsza połowa XIX w.)			
2. Kongres wiedeński i system Świętego Przymierza	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego; • wymienia zasady, zgodnie z którymi podejmowano decyzje na kongresie wiedeńskim; • wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego; • porównuje układ sił w Europie w epoce napoleońskiej i po kongresie wiedeńskim; • charakteryzuje cele powstania i działalność Świętego Przymierza <p>Terminy: zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi sił, „kongres tańczący”, Związek Niemiecki, Święte Przymierze, „koncert mocarstw”, ład wiedeński</p> <p>Postaci: Aleksander I, Franciszek I, Fryderyk Wilhelm III, Klemens von Metternich, Charles Talleyrand</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady, zgodnie z którymi podejmowano decyzje na kongresie wiedeńskim; • wymienia państwa, których przedstawiciele odgrywali największą rolę podczas obrad kongresu; • wymienia przykładowe decyzje kongresu wiedeńskiego; • pokazuje na mapie zmiany terytorialne związane z decyzjami kongresu wiedeńskiego; • wyjaśnia, czym były Święte Przymierze i „koncert mocarstw” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego został zwołany kongres wiedeński; • wyjaśnia, dlaczego kongres wiedeński określa się „tańczącym kongresem”; • łączy decyzje podejmowane na kongresie wiedeńskim z zasadami, zgodnie z którymi je podejmowano; • porównuje mapy Europy z okresu napoleońskiego oraz po kongresie wiedeńskim i wyjaśnia przyczyny najważniejszych różnic; • charakteryzuje cele Świętego Przymierza i przedstawia metody jego działania; • wyjaśnia, które państwa i dlaczego nie przystąpiły do Świętego Przymierza

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
<p>3. Rewolucja przemysłowa i przemiany społeczne w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki, które wpływały na zmiany demograficzne w Europie; wyjaśnia, na czym polegała rewolucja agrarna; charakteryzuje procesy gospodarczo-społeczne związane z rewolucją przemysłową; przedstawia zmiany w transporcie i komunikacji oraz wyjaśnia ich wpływ na gospodarkę i życie codzienne; przedstawia zmiany w strukturze społecznej w I połowie XIX w.; przedstawia warunki życia robotników; przedstawia reakcję robotników na zmiany, które zaszły w wyniku rewolucji przemysłowej <p>Terminy: industrializacja, urbanizacja, migracja, dagerotyp, burżuazja, proletariat przemysłowy, rewolucja agrarna, luddyci</p> <p>Postaci: George Stephenson, Robert Fulton, Samuel Morse, Louis Daguerre</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki, które wpływały na zmiany demograficzne w Europie; wyjaśnia, z jakimi zmianami w gospodarce był związany proces industrializacji i urbanizacji; wyjaśnia, jak zmiany w transporcie wpłynęły na gospodarkę; przedstawia warunki życia robotników; wyjaśnia, na czym polegała rewolucja agrarna; wymienia nowe grupy społeczne, które powstały w wyniku rewolucji przemysłowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, z jakimi zmianami w gospodarce były związane procesy migracyjne w Europie; charakteryzuje zmiany struktury społecznej związane z rewolucją przemysłową; ocenia, które z wynalazków mogły poprawić warunki życia ludności; wyjaśnia, jak zmiany w transporcie i komunikacji wpłynęły na życie ludzi; przedstawia reakcję robotników na zmiany, które zaszły w wyniku rewolucji przemysłowej; wyjaśnia, co wpłynęło na poprawę sytuacji robotników
<p>4. Przemiany kulturowe w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia założenia romantyzmu; wymienia style w architekturze i sztuce oraz przykładowych twórców; charakteryzuje literaturę I połowy XIX w.; wymienia cechy charakterystyczne stylu biedermeier i wyjaśnia, kto był odbiorcą dzieł tworzonych w tym stylu; wskazuje elementy architektoniczne związane z różnymi stylami w zabytkach z XIX w.; charakteryzuje zmiany w edukacji w I połowie XIX w.; przedstawia zaangażowanie artystów w sprawy społeczne i polityczne; charakteryzuje rozwój muzyki w I połowie XIX w. <p>Terminy: akademizm, historyzm, biedermeier, eklektyzm</p> <p>Postaci: George Byron, Friedrich Schiller, Johann Wolfgang Goethe, Aleksander Puszkina, Sándor Petöfi, Eugène Delacroix, Francisco Goya, Stendhal, Honoré de Balzac, Charles Dickens, Victor Hugo, Ludwik van Beethoven, Franz Schubert, Ferenc Liszt, Bertel Thorvaldsen, Wilhelm von Humboldt</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia założenia romantyzmu; wymienia style w architekturze i sztuce oraz przykładowych twórców; charakteryzuje literaturę I połowy XIX w.; wymienia cechy charakterystyczne stylu biedermeier i wyjaśnia, kto był odbiorcą dzieł tworzonych w tym stylu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy architektoniczne związane z różnymi stylami w zabytkach z XIX w.; charakteryzuje zmiany w edukacji w I połowie XIX w.; przedstawia zaangażowanie artystów w sprawy społeczne i polityczne; charakteryzuje rozwój muzyki w I połowie XIX w.

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
<p>5. Główne nurty polityczne w Europie w pierwszej połowie XIX w. Rozwój parlamentaryzmu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces kształtowania się tożsamości narodowej i państwa narodowego; • przedstawia założenia ideologii liberalnej; • przedstawia dwa nurty w ideologii liberalnej – ekonomiczny i polityczny; • przedstawia założenia konserwatyzmu; • wyjaśnia, czym różnili się reakcyjniści od konserwatystów; • wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania ideologii socjalistycznej; • przedstawia założenia socjalizmu utopijnego i komunizmu; • wyjaśnia, jakie zmiany zachodziły w ustroju państw w związku z ideologią liberalną <p>Terminy: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm utopijny, komunizm, falanster, leseferyzm</p> <p>Postaci: Benjamin Constant, Alexis de Tocqueville, John Stuart Mill, Adam Smith, Edmund Burke, Claude Henri de Saint-Simon, Charles Fourier, Robert Owen, Karol Marks, Fryderyk Engels</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne założenia ideologii liberalnej; • przedstawia dwa nurty w ideologii liberalnej – ekonomiczny i polityczny; • wymienia główne założenia ideologii konserwatywnej; • wymienia główne założenia komunizmu; • przedstawia działania Charlesa Fouriera i Roberta Owena 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces kształtowania się tożsamości narodowej i państwa narodowego; • wyjaśnia, czym różnili się reakcyjniści od konserwatystów; • wyjaśnia, jakie zmiany zachodziły w ustroju państw w związku z ideologią liberalną; • wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania ideologii socjalistycznej; • porównuje socjalizm utopijny i komunizm
<p>6. Ruchy rewolucyjne i narodowe w Europie Południowej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację na Półwyspie Apenińskim w I połowie XIX w.; • wyjaśnia, dlaczego Włosi nie zaakceptowali postanowień kongresu wiedeńskiego; • charakteryzuje wystąpienia rewolucyjne na Półwyspie Apenińskim w I połowie XIX w.; • charakteryzuje stosunki między władzą a społeczeństwem w Hiszpanii w I połowie XIX w.; • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstania Greków; • charakteryzuje działalność Świętego Przymierza <p>Terminy: Risorgimento, karbonariusze, Młode Włochy, Młoda Europa</p> <p>Postacie: Giuseppe Mazzini, Aleksander Ypsilanti</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie zmiany na Półwyspie Apenińskim, które zaszły w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego; • pokazuje na mapie decyzje terytorialne pokoju w Adrianopolu i traktatu londyńskiego; • przedstawia działalność karbonariuszy; • przedstawia cele wystąpień rewolucyjnych w Hiszpanii w 1820 r.; • wymienia przyczyny i skutki powstania Greków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację na Półwyspie Apenińskim w I połowie XIX w.; • wyjaśnia, dlaczego Włosi nie zaakceptowali postanowień kongresu wiedeńskiego; • przedstawia działalność Giuseppe Mazziniego; • charakteryzuje stosunki między władzą a społeczeństwem w Hiszpanii w I połowie XIX w.; • przedstawia przebieg powstania Greków; • charakteryzuje działalność Świętego Przymierza

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
7. Stany Zjednoczone i dekolonizacja Ameryki Łacińskiej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych w I połowie XIX w.; • przedstawia rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w I połowie XIX w.; • wyjaśnia, na czym polegała doktryna Monroego; • przedstawia sytuację w koloniach hiszpańskich w I połowie XIX w.; • przedstawia proces powstawania niepodległych państw w Ameryce Łacińskiej; • charakteryzuje sytuację wewnętrzną w państwach Ameryki Łacińskiej <p>Terminy: doktryna Monroego, abolicjonizm, caudillo, kompromis Missouri</p> <p>Postacie: James Monroe, Simón Bolívar, José de San Martín</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych w I połowie XIX w.; • przedstawia rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w I połowie XIX w.; • przedstawia działalność Simóna Bolívara; • charakteryzuje system rządów w krajach Ameryki Łacińskiej w I połowie XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia metody przyłączania nowych terenów do Stanów Zjednoczonych w I połowie XIX w.; • wyjaśnia różnice w rozwoju gospodarczym między Północą a Południem Stanów Zjednoczonych; • wyjaśnia, na czym polegała doktryna Monroego; • przedstawia sytuację w koloniach hiszpańskich w I połowie XIX w.; • porównuje proces usamodzielniania się kolonii hiszpańskich i portugalskich w Ameryce Łacińskiej; • porównuje sytuację wewnętrzną w krajach Ameryki Łacińskiej po uzyskaniu niepodległości
8. Zaborcy Polski w pierwszej połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje reformy przeprowadzone w Prusach w I połowie XIX w.; • wyjaśnia znaczenie Niemieckiego Związku Celnego; • charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rosji w I połowie XIX w.; • przedstawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów; • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny krymskiej; • charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Austrii w I połowie XIX w. <p>Terminy: Niemiecki Związek Celny, powstanie dekabrystów, Towarzystwo Południowe, Towarzystwo Północne, słowianofile, zapadnicy, pansławizm</p> <p>Postaci: Mikołaj I</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje reformy gospodarcze przeprowadzone w Prusach w I połowie XIX w.; • wyjaśnia znaczenie Niemieckiego Związku Celnego; • przedstawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów; • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny krymskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zmiany ustrojowe w Prusach w I połowie XIX w.; • przedstawia efekty reform szkolnictwa w Prusach w I połowie XIX w.; • charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rosji w I połowie XIX w.; • charakteryzuje cele polityki zagranicznej Rosji i idee, które je wspierały; • charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Austrii w I połowie XIX w.
9. Państwa Europy Zachodniej w pierwszej połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację we Francji w I połowie XIX w.; • wymienia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej we Francji; • wymienia przyczyny i skutki powstania Belgów; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zmiany ustrojowe we Francji po restauracji Burbonów; • wymienia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej; • wymienia przyczyny i skutki powstania Belgów; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje monarchię francuską z okresu restauracji Burbonów z monarchią lipcową; • charakteryzuje funkcjonowanie monarchii parlamentarnej w Anglii w I połowie XIX w.;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcjonowanie monarchii parlamentarnej w Anglii w I połowie XIX w.; przedstawia działalność czartystów; przedstawia reformę prawa wyborczego w Anglii w I połowie XIX w.; charakteryzuje działalność niemieckich liberałów w I połowie XIX w. <p>Terminy: Karta konstytucyjna, ultrasi, monarchia lipcowa, czartyści</p> <p>Postaci: Ludwik XVIII, Karol X, Ludwik Filip, Wiktoria</p>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia reformę prawa wyborczego w Anglii w I połowie XIX w.; charakteryzuje działalność niemieckich liberałów w I połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia działalność czartystów; wyjaśnia, jaki wpływ na wydarzenia w Związku Niemieckim miała rewolucja lipcowa we Francji
10. Wiosna Ludów (1848–1849) w Europie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny Wiosny Ludów; przedstawia przyczyny i skutki Wiosny Ludów we Francji, państwach niemieckich i włoskich oraz w monarchii habsburskiej; wskazuje na podobieństwa i różnice w przyczynach i przebiegu Wiosny Ludów w poszczególnych państwach; przedstawia znaczenie Wiosny Ludów dla późniejszych wydarzeń w Europie <p>Terminy: Wiosna Ludów, parlament frankfurcki, koncepcja Wielkich Niemiec, koncepcja Małych Niemiec, warsztaty narodowe</p> <p>Postaci: Lajos Kossuth, Ludwik Napoleon Bonaparte, Franciszek Józef I, Józef Bem, Karol Albert</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze przyczyny Wiosny Ludów; wymienia przyczyny Wiosny Ludów we Francji i w państwach niemieckich; przedstawia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1849 r.; przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji; wskazuje cechy wspólne przebiegu Wiosny Ludów w poszczególnych państwach; przedstawia działania zmierzające do zjednoczenia Niemiec w okresie Wiosny Ludów; wyjaśnia, w jaki sposób starano się rozwiązać problemy gospodarczo-społeczne w okresie Wiosny Ludów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny Wiosny Ludów w monarchii habsburskiej i państwach włoskich; przedstawia skutki Wiosny Ludów w państwach europejskich; wyjaśnia, co spowodowało różnice w przyczynach Wiosny Ludów w poszczególnych państwach europejskich; wyjaśnia różnicę między koncepcją Wielkich Niemiec i Małych Niemiec; wyjaśnia, co ułatwiło monarchom tłumienie wystąpień w okresie Wiosny Ludów; wyjaśnia, jak wielonarodowy charakter monarchii habsburskiej wpływał na przebieg Wiosny Ludów w Austrii; wyjaśnia, co ułatwiło Ludwikowi Napoleonowi przejście pełni władzy we Francji; przedstawia znaczenie Wiosny Ludów dla późniejszych wydarzeń w Europie
II. Polacy i ziemie polskie w pierwszej połowie XIX w.			
11. Przemiany gospodarczo-społeczne na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację chłopów na ziemiach polskich w I połowie XIX w.; charakteryzuje zmiany w przestrzeni miejskiej w I połowie XIX w.; charakteryzuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego w I połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przebieg procesu uwłaszczeniowego chłopów na ziemiach polskich w XIX w.; wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój miast miała kolej; charakteryzuje rozwój przemysłu w Królestwie Polskim; przedstawia rozwój rolnictwa w zaborze pruskim; charakteryzuje gospodarkę w Galicji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany w przestrzeni miejskiej w XIX w.; wyjaśnia, jakie czynniki wpływały na rozwój ziem polskich pod zaborami w I połowie XIX w.; przedstawia rozwój rolnictwa w Królestwie Polskim; porównuje położenie chłopów w poszczególnych zaborach;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację gospodarczą w zaborze pruskim i Galicji <p>Terminy: uwłaszczenie, serwituty, oczynszowanie, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, ziemie zabrane</p> <p>Postaci: Andrzej Zamoyski, książę Franciszek Ksawery Drucki-Lubecki, Stanisław Staszic</p>		<ul style="list-style-type: none"> porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami
12. Królestwo Polskie w dobie konstytucyjnej (1815–1830)	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek Aleksandra I do Polaków; wymienia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego; porównuje politykę Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego w drugim i trzecim dziesięcioleciu XIX w.; charakteryzuje reakcję Polaków na zmianę polityki cara wobec Królestwa Polskiego <p>Terminy: kaliszanie, Panta Koina, Związek Wolnych Polaków, Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Wolnomularstwo Narodowe, Towarzystwo Patriotyczne, sąd sejmowy</p> <p>Postaci: Mikołaj Nowosilcow, wielki książę Konstanty, gen. Józef Zajączek, Bonawentura i Wincenty Niemojowski, Walerian Łukasiński</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek Aleksandra I do Polaków; wymienia organy władzy powołane na mocy konstytucji Królestwa Polskiego i ich przykładowe kompetencje; wymienia prawa narodowe przyznane Polakom w Królestwie Polskim; wymienia przykłady łamania przez cara postanowień konstytucji Królestwa Polskiego; wymienia nielegalne organizacje, które powstały w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych, oraz przedstawia cele ich działalności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje politykę Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego w drugim i trzecim dziesięcioleciu XIX w.; wyjaśnia, co wpływało na zmianę polityki Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego; charakteryzuje działalność legalnej opozycji w Królestwie Polskim; charakteryzuje środowiska, w których powstawały tajne organizacje; przedstawia rolę Mikołaja Nowosilcowa i wielkiego księcia Konstantego w Królestwie Polskim
13. Powstanie listopadowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny powstania listopadowego; przedstawia proces przekształcania się zrywu podchorążych w powstanie narodowe; charakteryzuje proces formowania się władz powstańczych; przedstawia przebieg wojny polsko-rosyjskiej 1831 r.; wymienia represje, które dotknęły Polaków po klęsce powstania listopadowego <p>Terminy: Towarzystwo Patriotyczne, noc paskiewiczowska, Cytadela Warszawska</p> <p>Postaci: książę Adam Jerzy Czartoryski, Józef Chłopicki, Joachim Lelewel, Maurycy Mochnacki, Jan Skrzynecki, Ignacy Prądzyński, Józef Sowiński, Jan Krukowiecki, Iwan Paskiewicz</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny powstania listopadowego; wymienia organy władz powstańczych; wymienia ugrupowania działające w czasie powstania listopadowego i główne założenia ich programów; wymienia i pokazuje na mapie miejsca bitew powstania listopadowego; wymienia przywódców powstania listopadowego; wymienia represje wprowadzone przez Mikołaja I po klęsce powstania listopadowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dzieli przyczyny powstania listopadowego na wewnętrzne i zewnętrzne (wpływ wydarzeń europejskich); przedstawia proces przekształcania się zrywu podchorążych w powstanie narodowe; porównuje stosunek do powstania listopadowego i programy ugrupowań działających w jego trakcie; uzasadnia, że działania zbrojne powstania listopadowego mogą być nazywane wojną polsko-rosyjską; przedstawia reakcję państw zachodnich na wybuch powstania listopadowego; ocenia szanse powstania listopadowego na zwycięstwo; charakteryzuje represje popowstaniowe

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
<p>14. Wielka Emigracja – ugrupowania, programy, próby działania</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek państw europejskich, przede wszystkim Francji, do emigrantów polistopadowych; • przedstawia organizacje powstałe na emigracji i ich programy; • przedstawia działania inspirowane przez ugrupowania emigracyjne, które miały doprowadzić do odzyskania przez Polskę niepodległości; • wyjaśnia przyczyny sporów pomiędzy Polakami na emigracji; • przedstawia zaangażowanie Polaków w europejski ruch rewolucyjny; • charakteryzuje działalność spiskową na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym; • wyjaśnia, dlaczego emigrację polistopadową określa się mianem Wielkiej Emigracji <p>Terminy: Wielka Emigracja, Komitet Narodowy Polski, Hotel Lambert, Młoda Polska, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Gromady Ludu Polskiego, Stowarzyszenie Ludu Polskiego, Centralizacja Poznańska, Związek Plebejuszy</p> <p>Postaci: Wiktor Heltman, Tadeusz Krępowiecki, Zenon Świętosławski, Ignacy Domeyko, Ernest Malinowski, Antoni Patek, Józef Zaliwski, Szymon Konarski, ks. Piotr Ściegienny</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek państw europejskich, przede wszystkim Francji, do emigrantów polistopadowych; • pokazuje na mapie państwa, do których najliczniej emigrowali Polacy po klęsce powstania listopadowego; • wymienia organizacje powstałe na emigracji i najważniejsze założenia ich programów; • wymienia organizacje spiskowe powstałe na ziemiach polskich po klęsce powstania listopadowego; • przedstawia zaangażowanie Polaków w europejski ruch rewolucyjny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje programy ugrupowań Wielkiej Emigracji; • wyjaśnia przyczyny sporów pomiędzy Polakami na emigracji; • charakteryzuje cele i działania księcia Adama Czartoryskiego na emigracji; • porównuje cele organizacji spiskowych powstałych na ziemiach polskich po klęsce powstania listopadowego; • wyjaśnia, dlaczego emigrację polistopadową określa się mianem Wielkiej Emigracji; • ocenia skuteczność działań podejmowanych przez działaczy emigracyjnych i konspirację na ziemiach polskich
<p>15. Ziemie zaboru pruskiego i austriackiego w latach 1815–1846</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację Wielkiego Księstwa Poznańskiego w I połowie XIX w.; • charakteryzuje sytuację w zaborze austriackim w I połowie XIX w.; • wymienia postanowienia konstytucji Wolnego Miasta Krakowa; • wymienia przyczyny i skutki powstania krakowskiego; • charakteryzuje rabację galicyjską <p>Terminy: Kasyno, Bazar, Wolne Miasto Kraków (Rzeczpospolita Krakowska), rabacja galicyjska</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój gospodarczy Wielkiego Księstwa Poznańskiego w I połowie XIX w.; • wymienia organy władzy w Wielkim Księstwie Poznańskim powstałe po kongresie wiedeńskim; • wymienia prawa narodowe Polaków w Wielkim Księstwie Poznańskim; • wymienia organy władzy w Wolnym Mieście Krakowie; • wymienia przyczyny i skutki powstania krakowskiego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego rok 1830 był cezurą w polityce władz pruskich wobec Wielkiego Księstwa Poznańskiego; • przedstawia relacje między wsią a dworem w Galicji i wyjaśnia ich wpływ na wybuch rabacji galicyjskiej; • wyjaśnia, dlaczego rabacja galicyjska przyczyniła się do klęski powstania krakowskiego; • wyjaśnia, jaki był stosunek władz austriackich do rabacji galicyjskiej;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Postaci: Karol Marcinkowski, Gustaw Potworowski, Dezydery Chłapowski, Hipolit Cegielski, Tytus Działyński, Edward Raczyński, Jan Tyssowski, Edward Dembowski, Jakub Szela</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia program społeczno-gospodarczy władz powstania krakowskiego; • wyjaśnia, co to była rabacja galicyjska 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sytuację gospodarczą w Wielkim Księstwie Poznańskim i Galicji oraz wyjaśnia, co wpłynęło na jej kształt
16. Ziemie polskie i Polacy podczas Wiosny Ludów	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny i przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; • przedstawia stosunek liberałów niemieckich do polskich dążeń narodowych w Wielkim Księstwie Poznańskim; • charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Galicji; • przedstawia udział Polaków w wydarzeniach Wiosny Ludów w Europie; • przedstawia znaczenie Wiosny Ludów dla sprawy polskiej <p>Terminy: Komitet Narodowy w Poznaniu, Liga Polska, Komitet Narodowy w Krakowie, Centralna Rada Narodowa</p> <p>Postaci: Ludwik Mierosławski, Józef Bem, Wojciech Chrzanowski, Henryk Dembiński</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg wydarzeń związanych z Wiosną Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; • pokazuje na mapie miejsca starć oddziałów polskich z wojskami pruskimi w 1848 r.; • wymienia trwałe skutki Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; • przedstawia działania Polaków w Galicji w okresie Wiosny Ludów; • przedstawia udział Polaków w wydarzeniach Wiosny Ludów w Europie; • wymienia skutki Wiosny Ludów dla Polaków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co wpływało na stosunek liberałów niemieckich i władz pruskich do polskich dążeń narodowych w Wielkim Księstwie Poznańskim; • charakteryzuje działalność Ligi Polskiej; • przedstawia, co wpływało na stosunek Austriaków do polskich żądań w okresie Wiosny Ludów; • wyjaśnia, w jaki sposób Wiosna Ludów w Galicji wpłynęła na stosunki między wsią a dworem oraz między Polakami a Ukraińcami; • ocenia, czy Wiosna Ludów poprawiła położenie Polaków pod zaborami
17. Kultura polska w pierwszej połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przedsięwzięcia kulturalne arystokracji w I połowie XIX w.; • przedstawia rolę miast jako ośrodków kultury na ziemiach polskich; • przedstawia rolę Paryża dla rozwoju kultury polskiej; • przedstawia rozwój szkolnictwa na ziemiach polskich w I połowie XIX w.; • charakteryzuje nurty występujące w kulturze polskiej w I połowie XIX w.; • charakteryzuje architekturę I połowie XIX w. na ziemiach polskich; • przedstawia rolę emigracji polistopadowej w rozwoju kultury polskiej <p>Terminy: Ossolineum, klasycyzm, neogotyck, idea mesjanizmu, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Warszawie, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, styl dworski</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe przedsięwzięcia arystokracji polskiej w dziedzinie kultury w I połowie XIX w.; • przedstawia rolę, jaką odegrały uniwersytety i liceum w Krzemieńcu w rozwoju oświaty; • wyjaśnia, na czym polegał spór klasyków z romantykami; • wyjaśnia, na czym polegała idea mesjanizmu; • wymienia głównych twórców na ziemiach polskich i na emigracji; • przedstawia rolę miast jako ośrodków kultury na ziemiach polskich; • wskazuje na przykładowych zabytkach cechy klasycyzmu i neogotyku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego arystokracja polska w I połowie XIX w. podejmowała inicjatywy w sferze kultury; • wyjaśnia, rolę Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz Ossolineum; • przedstawia rolę, jaką odegrały uniwersytety i liceum w Krzemieńcu w rozwoju kultury i nauki; • przedstawia realizację założeń klasycznych i romantycznych w tekstach kultury; • przedstawia rolę emigracji polistopadowej i Paryża w rozwoju kultury polskiej; • wyjaśnia genezę stylu dworskiego w architekturze polskiej

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
III. Europa i świat w epoce rozwoju cywilizacji przemysłowej (od połowy XIX w. do 1914 r.)			
18. Zjednoczenie Włoch i zjednoczenie Niemiec	<p>Postaci: Samuel Bogumił Linde, Tadeusz Czacki, bracia Śniadeccy, Oskar Kolberg, Piotr Michałowski, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Józef Maksymilian Ossoliński, Izabela Czartoryska</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację w Królestwie Sardynii po Wiośnie Ludów; • przedstawia etapy jednoczenia Włoch w II połowie XIX w.; • charakteryzuje stosunki prusko-austriackie w II połowie XIX w.; • przedstawia etapy jednoczenia Niemiec w II połowie XIX w.; • porównuje proces jednoczenia Włoch i Niemiec w II połowie XIX w.; • wymienia postanowienia konstytucji Cesarstwa Niemieckiego; • charakteryzuje problemy, z którymi musiały sobie poradzić zjednoczone Włochy; • wyjaśnia, w jaki sposób powstanie dwóch nowych państw wpłynęło na sytuację w Europie <p>Terminy: Związek Północnoniemiecki, państwo federacyjne, plebiscyt, depesza emska, „czerwone koszule”</p> <p>Postaci: Wiktor Emanuel II, Camillo Cavour, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I, Pius IX</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy jednoczenia Włoch w II połowie XIX w. i pokazuje je na mapie; • wymienia etapy jednoczenia Niemiec w II połowie XIX w. i pokazuje je na mapie; • przedstawia rolę Królestwa Sardynii i Camilla Cavoura w procesie jednoczenia Włoch; • przedstawia rolę Prus i Ottona von Bismarcka w procesie jednoczenia Niemiec; • wymienia postanowienia konstytucji Cesarstwa Niemieckiego; • uzasadnia, że Cesarstwo Niemieckie było państwem federacyjnym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Królestwo Sardynii i Prusy odgrywały przewodnią rolę w procesach zjednoczeniowych Włoch i Niemiec; • porównuje proces jednoczenia Włoch i Niemiec w II połowie XIX w.; • ocenia pozycję monarchii habsburskiej na scenie niemieckiej w XIX w.; • charakteryzuje problemy, z którymi musiały sobie poradzić zjednoczone Włochy; • wyjaśnia, w jaki sposób powstanie dwóch nowych państw wpłynęło na sytuację w Europie
19. Francja i Wielka Brytania. Demokratyzacja ustrojów politycznych w drugiej połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przemiany ustrojowe we Francji w II połowie XIX w.; • charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną Napoleona III; • przedstawia problemy III Republiki we Francji; • charakteryzuje Komunę Paryską; • przedstawia reformę prawa wyborczego w Wielkiej Brytanii; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przemiany ustrojowe, które miały miejsce we Francji w II połowie XIX w.; • wymienia postanowienia konstytucji francuskiej z 1875 r.; • wyjaśnia, jak postanowienia konstytucji wpływały na funkcjonowanie władz III Republiki; • wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu Komuny Paryskiej; • charakteryzuje zmiany w prawie wyborczym w Wielkiej Brytanii; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną Napoleona III; • wyjaśnia, dlaczego zdecydowano się na przebudowę Paryża w II połowie XIX w.; • ocenia skuteczność polityki zagranicznej Napoleona III; • wyjaśnia przyczyny upadku II Cesarstwa; • przedstawia program Komuny Paryskiej; • przedstawia stosunek władz III Republiki do Kościoła katolickiego;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia system partyjny w Wielkiej Brytanii; charakteryzuje dążenia emancypacyjne kobiet <p>Terminy: republika parlamentarna, Komuna Paryska, komunardzi, Partia Pracy, emancypacja, sufrażystki</p> <p>Postaci: Napoleon III, Georges Haussmann, Alfred Dreyfus, Benjamin Disraeli, William Gladstone</p>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia system partyjny w Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co przyczyniało się do wzrostu roli i znaczenia Izby Gmin w parlamencie angielskim; charakteryzuje dążenia emancypacyjne kobiet
20. Ideologie i ruchy polityczne w drugiej połowie XIX stulecia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki narodotwórcze w XIX w.; przedstawia cechy partii politycznych powstałych w II połowie XIX w.; charakteryzuje ideologie i ruchy społeczne powstałe w II połowie XIX w.; porównuje nurty w ideologii socjalistycznej; przedstawia sytuację Żydów w II połowie XIX w. <p>Terminy: nacjonalizm, marksizm, rewizjonizm, anarchizm, Międzynarodówka, chadecja, syjonizm, solidaryzm społeczny, rasizm, szowinizm</p> <p>Postaci: Fryderyk Engels, Róża Luksemburg, Eduard Bernstein, Michaił Bakunin, Piotr Kropotkin, Leon XIII, Theodor Herzl</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki, które przyczyniły się do powstania nowoczesnych narodów; wymienia nurty w ruchu socjalistycznym i ich główne założenia; wymienia główne założenia ideologii nacjonalistycznej oraz społecznej nauki Kościoła; wyjaśnia pojęcie syjonizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki, które doprowadziły do ukształtowania się ideologii nacjonalistycznej; porównuje nurty w ideologii socjalistycznej; przedstawia rolę Międzynarodówek; przedstawia sytuację Żydów w II połowie XIX w.; przedstawia cechy partii politycznych powstałych w II połowie XIX w.
21. Stany Zjednoczone Ameryki w drugiej połowie XIX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w XIX w.; przedstawia problem niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych; charakteryzuje różnice między Północą a Południem; przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny secesyjnej; przestawia ekspansję Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w. <p>Terminy: abolicjonizm, secesja, Konfederacja, Unia, segregacja rasowa, Partia Demokratyczna, Partia Republikańska</p> <p>Postaci: Abraham Lincoln, Robert Lee, Jefferson Davis, Ulysses Grant</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia różnice w rozwoju gospodarczym między Północą a Południem; wyjaśnia rolę kolei i emigracji w rozwoju gospodarczym Stanów Zjednoczonych; wyjaśnia, w jaki sposób różnice gospodarcze między Północą a Południem przekładały się na różnice w polityce wewnętrznej; wymienia przykładowe przyczyny i skutki wojny secesyjnej; wyjaśnia pojęcia: abolicjonizm i segregacja rasowa; wyjaśnia znaczenie XIII i XV poprawki do konstytucji Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje metody powiększania stref wpływów Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w.; charakteryzuje ekspansję wewnętrzną Stanów Zjednoczonych; wyjaśnia, dlaczego wybór Abrahama Lincolna na prezydenta doprowadził do secesji stanów południowych; wyjaśnia, jakie czynniki ułatwiły zwycięstwo Unii w wojnie secesyjnej; przedstawia trudności, z którymi borykała się Konfederacja w czasie wojny secesyjnej; wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa wpływała na przebieg wojny secesyjnej; charakteryzuje położenie byłych niewolników w stanach południowych po wojnie secesyjnej

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
<p>22. Rosja, Niemcy i Austro-Węgry w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej; przedstawia przyczyny i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji; charakteryzuje organizacje działające w Rosji, które domagały się kolejnych zmian społecznych i ustrojowych; charakteryzuje politykę wewnętrzną Ottona von Bismarcka; wyjaśnia, dlaczego Austria przekształciła się w monarchię dualistyczną; porównuje politykę wewnętrzną prowadzoną w krajach austriackich i krajach węgierskich monarchii habsburskiej <p>Terminy: odwilż posewastopolska, ochrona, narodnicy, kadeci, eserowcy, mienszewicy, bolszewicy, Duma, kulturkampf, monarchia dualistyczna, madziaryzacja</p> <p>Postaci: Aleksander II, Mikołaj II, Wilhelm II, Otton von Bismarck, Franciszek Józef I</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia reformy wprowadzone w Rosji po klęsce w wojnie krymskiej; wymienia przykładowe przyczyny i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji; wymienia organizacje opozycyjne działające w Rosji w II połowie XIX w. i ich cele; wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu; przedstawia różnice między krajami austriackimi a węgierskimi monarchii habsburskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cele polityki wewnętrznej kanclerza Ottona von Bismarcka i metody ich realizacji; przedstawia politykę Bismarcka wobec socjalistów i jej konsekwencje; wyjaśnia, dlaczego Austria przekształciła się w monarchię dualistyczną; porównuje politykę wobec mniejszości narodowych w krajach austriackich i węgierskich monarchii habsburskiej; ocenia trwałość reform przeprowadzonych w ramach odwilży posewastopolskiej i w wyniku rewolucji 1905 r. w Rosji; porównuje cele i programy partii opozycyjnych w Rosji w II połowie XIX w.; przedstawia możliwości działania opozycji w Rosji w II połowie XIX w.
<p>23. Ekspansja kolonialna mocarstw w Afryce i Azji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie tereny kolonii państw europejskich; charakteryzuje przyczyny ekspansji kolonialnej w II połowie XIX w.; charakteryzuje politykę mocarstw europejskich wobec zajmowanych przez nie terenów; przedstawia konflikty, do których dochodziło w trakcie ekspansji kolonialnej <p>Terminy: protektorat, dominium, sipajowie</p> <p>Postaci: Mahdi, Cecil Rhodes</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> pokazuje na mapie tereny kolonii państw europejskich (Anglii, Francji, Niemiec, Włoch); wymienia przykładowe przyczyny ekspansji kolonialnej w II połowie XIX w.; definiuje pojęcia: kolonia, protektorat, dominium i podaje przykłady terytoriów zależnych o takim statusie; przedstawia konflikty Wielkiej Brytanii związane z tworzeniem imperium kolonialnego; przedstawia stosunek Europejczyków do podbijanych ludów w Afryce i Azji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje tereny zajęte przez państwa europejskie w XV–XVI w. i w II połowie XIX w.; wskazuje związki między ekspansją kolonialną a sytuacją wewnętrzną mocarstw; porównuje sposób zarządzania posiadłościami zamorskimi przez Francję i Wielką Brytanię; porównuje stosunek państw europejskich do podbijanych ludów w Afryce i Azji; ocenia rolę mocarstw europejskich w rozwoju terenów afrykańskich i azjatyckich
<p>24. Państwa Dalekiego Wschodu u progu XX stulecia</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację wewnętrzną w Chinach w II połowie XIX w.; przedstawia rywalizację mocarstw o wpływy w Chinach w II połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia politykę izolacjonizmu w Chinach w połowie XIX w.; przedstawia proces wzrostu wpływów państw europejskich w Chinach w II połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia reakcje Chińczyków na wzrost wpływów europejskich w ich państwie; przedstawia okoliczności powstania republiki w Chinach;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności utworzenia w Chinach republiki; przedstawia sytuację w Japonii w połowie XIX w.; charakteryzuje rewolucję Meiji; przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej <p>Terminy: powstanie tajpingów, powstanie bokserów, polityka otwartych drzwi, wojny opiumowe, Kuomintang, rewolucja Meiji</p> <p>Postaci: Sun Jat Sen, cesarzowa Cixi, Mutsuhito</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegała koncepcja polityki otwartych drzwi; przedstawia sytuację w Japonii w połowie XIX w.; wymienia reformy przeprowadzone w Japonii w okresie rewolucji Meiji; wymienia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-japońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cele i efekty reform przeprowadzonych w Japonii w okresie rewolucji Meiji; przebieg wojny rosyjsko-japońskiej, pokazując na mapie miejsca najważniejszych bitew; porównuje sytuację w Chinach i Japonii w połowie XIX w.; porównuje działania Chińczyków i Japończyków w II połowie XIX w.
25. Konflikty międzynarodowe u schyłku XIX i na początku XX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia płaszczyzny rywalizacji mocarstw w II połowie XIX i w początkach XX w.; przedstawia genezę powstania dwóch bloków polityczno-wojskowych: trójprzymierza i trójporozumienia; charakteryzuje politykę zagraniczną Wielkiej Brytanii w II połowie XIX i na początku XX w.; przedstawia proces rozpadu imperium osmańskiego w II połowie XIX w.; przedstawia wojny bałkańskie z początku XX w.; charakteryzuje ekspansję Niemiec na przełomie XIX i XX w. <p>Terminy: trójprzymierze, trójporozumienie, kongres berliński, wojny bałkańskie, „kocioł bałkański”, kryzysy marokańskie, ruch młodoturecki</p> <p>Postaci: Wilhelm II</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia płaszczyzny rywalizacji mocarstw w II połowie XIX i w początkach XX w.; wymienia państwa, które tworzyły trójprzymierze i trójporozumienie; przedstawia proces kształtowania się trójprzymierza i trójporozumienia; wymienia zasady polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii; przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich z początku XX w.; pokazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Bałkańskim w II połowie XIX w. i na początku XX w.; przedstawia zmiany w polityce zagranicznej Niemiec w II połowie XIX w.; pokazuje na mapie tereny, na których Niemcy chcieli zwiększyć swoje wpływy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na zmianę układu sojuszy na przełomie XIX i XX w.; ocenia, czy zasady polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii były wystarczające, by zapewnić jej bezpieczeństwo na przełomie XIX i XX w.; wyjaśnia rolę ruchu młodotureckiego w polityce tureckiej na początku XX w.; przedstawia proces rozpadu imperium osmańskiego w II połowie XIX w.; wskazuje związki między wojnami bałkańskimi a rywalizacją Rosji i Austro-Węgier oraz rozpadem imperium osmańskiego; wyjaśnia pojęcie „kocioł bałkański” i daje przykłady wydarzeń na Półwyspie Bałkańskim, które to potwierdzają; wyjaśnia, jaki wpływ na kształtowanie się trójporozumienia miała niemiecka polityka zagraniczna i kolonialna
26. Druga faza rewolucji przemysłowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nowe surowce i wynalazki, które przyczyniły się do rozwoju gospodarczego w II połowie XIX w.; wyjaśnia, w jaki sposób nowe surowce i wynalazki wpłynęły na rozwój gospodarczy; przedstawia zmiany udziału państw w produkcji w II połowie XIX w. i wyjaśnia ich przyczyny; wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne ludzi; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nowe surowce, które pojawiły się w II połowie XIX w.; wymienia wynalazki, które wpłynęły na życie ludzi; wymienia przykładowych wynalazców z II połowy XIX w.; wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne ludzi; wymienia przykładowe odkrycia naukowe i ich odkrywców; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób nowe surowce i wynalazki przyczyniły się do rozwoju gospodarczego świata w II połowie XIX w.; wyjaśnia, dlaczego w II połowie XIX w. mówimy o tzw. drugiej rewolucji przemysłowej; ocenia, które wynalazki w najbardziej zmieniły życie codzienne ludzi;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia proces monopolizacji gospodarki w II połowie XIX w.; przedstawia rozwój nauki w II połowie XIX w. i jej wpływ na gospodarkę oraz życie codzienne ludzi <p>Terminy: monopolizacja, trust, kartel, teoria ewolucji</p> <p>Postaci: bracia Wright, Ludwik Pasteur, Robert Koch, Karol Darwin, Albert Einstein, Alfred Nobel, Wilhelm Roentgen, James Maxwell, Gottlieb Daimler, Carl Benz, Alexander Graham Bell, Thomas Alva Edison, Guglielmo Marconi</p>	<ul style="list-style-type: none"> definiuje monopol i przedstawia jego wpływ na życie gospodarcze w II połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zjawisko monopolizacji gospodarki z punktu widzenia producentów i konsumentów; przedstawia związki między rozwojem nauki a gospodarką i życiem codziennym ludzi
<p>27. Przemiany kulturowe drugiej połowy XIX i początków XX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje nurty w literaturze i sztuce II połowy XIX w.; charakteryzuje kulturę masową; przedstawia różnice między kulturą wysoką a kulturą masową; przedstawia przemiany życia społecznego w mieście i ocenia ich wpływ na więzi rodzinne i stosunki międzyludzkie <p>Terminy: kultura masowa, komercjalizacja, impresjonizm, symbolizm, realizm, modernizm, pozytywizm, secesja, kubizm, abstrakcjonizm</p> <p>Postaci: Auguste i Louis Lumière, Gustave Flaubert, Fiodor Dostojewski, Claude Monet, Édouard Manet, Auguste Renoir, Edvard Munch, Edgar Degas, Auguste Comte, Ilja Riepin, Paul Cézanne, Vincent van Gogh, Paul Gauguin, Jean Arthur Rimbaud, Georges Braque, Pablo Picasso, Wassily Kandinsky, Antonio Gaudi</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nurty w sztuce II połowy XIX w. i przykładowych twórców do każdego z nich; wymienia przykładowych pisarzy II połowy XIX w.; wymienia założenia filozofii pozytywistycznej; wymienia czynniki, które przyczyniły się do rozwoju kultury masowej; wymienia cechy kultury masowej; przedstawia przemiany życia społecznego; wyjaśnia, co przyczyniło się do rozwoju sportu w II połowie XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między poszczególnymi nurtami w sztuce II połowy XIX w.; przedstawia związki między zmianami w życiu gospodarczym i społecznym a rozwojem kultury masowej; ocenia, czy sport można zaliczyć do kultury masowej; przedstawia różnice między kulturą wysoką a kulturą masową; charakteryzuje wpływ przemian społecznych na więzi rodzinne i stosunki międzyludzkie; wyjaśnia, dlaczego na II połowę XIX w. i początek XX w. są używane różne określenia
IV. Polacy i ziemie polskie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.			
<p>28. Przemiany gospodarczo-społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rozwój rolnictwa i przemysłu na ziemiach polskich w II połowie XIX w.; porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami; przedstawia przemiany w strukturze społeczeństwa polskiego w II połowie XIX w.; przedstawia przemiany modelu rodziny i jego konsekwencje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i pokazuje na mapie ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich w II połowie XIX w.; wymienia nowe grupy społeczne, które powstały w społeczeństwie polskim w II połowie XIX w.; porównuje model rodziny na wsi i w mieście w II połowie XIX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami; wyjaśnia, co wpłynęło na przemiany w strukturze społeczeństwa polskiego w II połowie XIX w.; wyjaśnia, w jaki sposób zmiany w modelu rodziny wpływały na więzi społeczne; porównuje przyczyny i miejsca emigracji Polaków z I i II połowy XIX w.

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Terminy: urbanizacja, industrializacja, ziemiaństwo, deklasacja</p> <p>Postaci: Leopold Kronenberg, Ignacy Łukasiewicz</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i miejsca emigracji Polaków w II połowie XIX w.; wyjaśnia, w jaki sposób emigracja w II połowie XIX w. wpływała na gospodarkę ziem polskich 	
<p>29. Powstanie styczniowe i represje popowstaniowe w zaborze rosyjskim</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego; wyjaśnia, co spowodowało wybuch powstania styczniowego; przedstawia przebieg walk powstańczych; przedstawia organizację władz powstańczych i ich decyzje w sprawie chłopskiej; przedstawia stosunek państw zachodnich do powstania styczniowego; charakteryzuje okres dyktatury Romualda Traugutta; porównuje powstanie listopadowe i styczniowe; wymienia represje zastosowane przez cara do Polaków po klęsce powstania styczniowego <p>Terminy: Towarzystwo Rolnicze, Delegacja Miejska, branka, Kraj Nadwiślański</p> <p>Postaci: Andrzej Zamoyski, Aleksander Wielopolski, Zygmunt Sierakowski, Józef Hauke-Bosak, Marian Langiewicz, Romuald Traugutt, ks. Stanisław Brzóska</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia politykę Aleksandra II wobec Królestwa Polskiego w czasie odwilży posewastopolskiej; wymienia reformy Aleksandra Wielopolskiego; wyjaśnia, co spowodowało wybuch powstania styczniowego; wymienia rejony największego natężenia walk powstańczych i pokazuje je na mapie; wymienia organy władz powstańczych; charakteryzuje okres dyktatury Romualda Traugutta; porównuje postanowienia dekretów uwłaszczeniowych wydanych przez władze powstańcze i cara; przedstawia stosunek państw zachodnich do powstania styczniowego; wymienia represje zastosowane przez cara wobec Polaków po klęsce powstania styczniowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia reakcje Polaków na politykę Aleksandra II wobec Królestwa Polskiego; przedstawia czynniki, które wpływały na wzrost nastrojów patriotycznych w Królestwie Polskim; porównuje poglądy „białych” i „czerwonych”; porównuje politykę władz powstańczych w zależności od tego, czy przewagę w nich miało ugrupowanie „białych”, czy „czerwonych”; wyjaśnia, co wpływało na stanowisko państw zachodnich wobec powstania styczniowego; porównuje powstanie listopadowe i styczniowe; porównuje represje zastosowane przez cara wobec Polaków w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych
<p>30. Masowe ruchy polityczne na ziemiach polskich u schyłku XIX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny kształtowania się masowych ruchów politycznych na ziemiach polskich; wyjaśnia, na czym polegał trójjoloalizm; przedstawia warunki powstania ruchów ludowego, socjalistycznego i narodowego oraz ich programy; wymienia przykładowe partie polityczne powstałe w ramach ruchów ludowego, socjalistycznego i narodowego oraz ich działaczy; przedstawia program Bundu <p>Terminy: Polska Partia Socjalistyczna, Socjaldemokracja Królestwa Polskiego, Organizacja Bojowa PPS, PPS-Frakcja Rewolucyjna, Stronnictwo Ludowe, Polskie Stronnictwo Ludowe, Liga Polska, Liga Narodowa, Stronnictwo Demokratyczno-Narodowe, endecja, I Proletariat, trójjoloalizm, Bund</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegał trójjoloalizm; wymienia przykładowe partie polityczne powstałe w ramach ruchów ludowego, socjalistycznego i narodowego oraz ich przywódców i główne założenia programowe; przedstawia program Bundu; przedstawia program Ligi Polskiej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia, czy zwolennicy trójjoloalizmu dbali o interesy narodowe Polaków; porównuje dwa nurty w polskim ruchu socjalistycznym; wymienia partie polityczne i działaczy związanych z każdym z nurtów w polskim ruchu socjalistycznym; wyjaśnia, w których zaborach poszczególne ruchy i partie polityczne miały największe poparcie; porównuje program Ligi Polskiej i endecji

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Postaci: Bolesław Limanowski, Józef Piłsudski, Stanisław Wojciechowski, Róża Luksemburg, Feliks Dzierżyński, Julian Marchlewski, Wincenty Witos, ks. Stanisław Stojałowski, Jakub Bojko, Roman Dmowski, Zygmunt Miłkowski, Zygmunt Balicki, Jan Popławski, Ludwik Waryński</p>		
31. Zabór austriacki w latach 1861–1914	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia organy władzy i ich kompetencje w ramach autonomii galicyjskiej; • przedstawia poglądy stańczyków; • charakteryzuje możliwości działalności politycznej i kulturalnej Polaków w Galicji; • charakteryzuje konflikty społeczne w Galicji; • charakteryzuje konflikty narodowościowe w Galicji <p>Terminy: autonomia, serwituty, stańczycy, „polski Piemont”, Sejm Krajowy, Wydział Krajowy, chasydyzm, Rusko-Ukraińska Partia Radykalna</p> <p>Postaci: Agenor Gołuchowski senior, Julian Dunajewski, Kazimierz Badeni, Józef Szujski, Stanisław Koźmian, Iwan Franko</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia autonomiczne organy władzy w Galicji i ich kompetencje; • wskazuje zależności między władzami autonomicznymi a władzami centralnymi; • przedstawia poglądy stańczyków; • wyjaśnia podłoże konfliktów społecznych na wsi galicyjskiej; • przedstawia narodowe żądania Ukraińców; • wyjaśnia, jak autonomia w Galicji wpływała na rozwój kultury i tożsamości narodowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kogo uprzywilejowało kurialne prawo wyborcze; • przedstawia dążenia do reformy prawa wyborczego; • wyjaśnia, co wpłynęło na zmianę układu politycznego w Galicji na przełomie XIX i XX w.; • wyjaśnia podłoże konfliktu polsko-ukraińskiego w Galicji Wschodniej; • charakteryzuje mniejszość żydowską w Galicji; • wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano „polskim Piemontem”
32. Polacy pod panowaniem niemieckim w drugiej połowie XIX i na początku XX stulecia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę germanizacyjną w II połowie XIX w.; • przedstawia reakcję Polaków na politykę germanizacyjną w II połowie XIX w.; • charakteryzuje specyfikę Pomorza, Warmii, Mazur i Śląska <p>Terminy: rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Hakata, nowela osadnicza</p> <p>Postaci: abp Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała, Maksymilian Jackowski, ks. Piotr Wawrzyniak, Krzysztof Mrongowiusz, Gustaw Gizewiusz, Wojciech Kętrzyński, Karol Miarka</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu w zaborze pruskim; • przedstawia cele i działalność Komisji Kolonizacyjnej i Hakaty; • przedstawia działania Polaków, które miały na celu obronę przed polityką germanizacyjną; • wyjaśnia, jakie możliwości obrony swych praw i interesów mieli Polacy w Niemczech; • przedstawia działania zmierzające do kształtowania polskiej tożsamości narodowej na terenie Pomorza, Mazur, Warmii i Śląska 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cele polityki władz pruskich (niemieckich) wobec Polaków w II połowie XIX w.; • przedstawia działania, które miały zwiększyć odsetek ludności niemieckiej we wschodnich prowincjach Cesarstwa Niemieckiego; • ocenia skuteczność działań podejmowanych przez władze pruskie (niemieckie) i Polaków w II połowie XIX w.; • wyjaśnia, co utrudniało kształtowanie polskiej tożsamości narodowej na Warmii, Mazurach, Pomorzu i Śląsku; • wyjaśnia, dlaczego w zaborze pruskim był możliwy solidaryzm społeczny i jaki był cel prowadzenie działań w jego duchu
33. Zabór rosyjski na przełomie XIX i XX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia program pozytywistów warszawskich; • charakteryzuje sytuację w Królestwie Polskim na początku XX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia program pozytywistów warszawskich; • wyjaśnia, co wpływało na nastroje społeczne w Królestwie Polskim na początku XX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób wydarzenia w Rosji z początku XX w. wpływały na sytuację w Królestwie Polskim;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim; charakteryzuje sytuację w Królestwie Polskim po stłumieniu rewolucji 1905 r. <p>Terminy: strajk szkolny, Macierz Szkolna</p>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim; wymienia przyczyny i skutki rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim; wymienia grupy społeczne, które przystąpiły do strajków w trakcie rewolucji 1905 r., i ich przykładowe cele 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przebieg rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim; przedstawia stosunek różnych ugrupowań politycznych w Królestwie Polskim do rewolucji 1905 r.; ocenia trwałość zmian, które zaszły w Królestwie Polskim w wyniku rewolucji 1905 r.; charakteryzuje politykę władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego po stłumieniu rewolucji 1905 r.
34. Polacy wobec zbliżającej się wojny	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje orientacje polityczne istniejące na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej; charakteryzuje organizacje paramilitarne działające przed wybuchem I wojny światowej; przedstawia rolę Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych; przedstawia stosunek Austrii do powstających na jej terenie polskich organizacji paramilitarnych <p>Terminy: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka – niepodległościowa, koncepcja trialistyczna, Związek Walki Czynnej, orientacja rewolucyjna, Związek Strzelecki, Drużyny Bartoszwowe, Polskie Drużyny Strzeleckie, Komisja Tymczasowa Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych</p> <p>Postaci: Kazimierz Sosnkowski, Władysław Sikorski</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia orientacje polityczne istniejące na ziemiach polskich przed wybuchem I wojny światowej; wymienia osoby i ugrupowania je tworzące; wymienia przykładowe organizacje paramilitarne powstałe na ziemiach polskich przed I wojną światową; formuluje główny cel działania tych organizacji; wyjaśnia, dlaczego powstał Związek Walki Czynnej i przedstawia, na jakim terenie działał; przedstawia rolę Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych; przedstawia inne, poza militarnymi, cele działania polskich organizacji paramilitarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego poszczególni przywódcy zdecydowali się na opowiedzenie się po stronie Rosji lub Austrii w przewidywanej wojnie; wyjaśnia, dlaczego Austriacy akceptowali istnienie polskich organizacji paramilitarnych w Galicji przed I wojną światową; wyjaśnia, jak sytuacja na Bałkanach na początku XX w. wpłynęła na nastroje społeczeństwa polskiego w Galicji oraz na stosunek władz austriackich do polskich organizacji paramilitarnych działających na jej terenie
35. Polska kultura i obyczajowość przełomu XIX i XX stulecia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy pozytywizmu w kulturze; charakteryzuje kulturę okresu Młodej Polski; przestawia rozwój kultury masowej na ziemiach polskich w II połowie XIX w.; wyjaśnia, co wpływało na rozwój kultury masowej w II połowie XIX w.; charakteryzuje rozwój szkolnictwa na ziemiach polskich; przedstawia zmianę pozycji kobiet w społeczeństwie polskim na przełomie XIX i XX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy pozytywizmu w kulturze; wymienia najważniejsze cechy kultury okresu Młodej Polski; wymienia przykładowych artystów polskich II połowy XIX i początków XX w.; wymienia przykładowe dzieła sztuki lub zabytki architektury, przyporządkowując je do poszczególnych stylów; przedstawia rozwój kultury masowej na ziemiach polskich; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę przykładowych artystów w kulturze polskiej II połowy XIX i początków XX w.; wskazuje, na konkretnych przykładach, cechy charakterystyczne stylów w sztuce i architekturze; wyjaśnia, co wpływało na rozwój kultury masowej na ziemiach polskich; charakteryzuje rozwój szkolnictwa na ziemiach polskich w II połowie XIX w.; przestawia wkład Polaków w badanie Syberii;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia osiągnięcia naukowe Polaków w II połowie XIX i początkach XX w.; • przedstawia rolę historii w twórczości artystów polskich; • wyjaśnia, w jaki sposób wydarzenia kulturalne łączyły Polaków z różnych zaborów <p>Terminy: Młoda Polska, styl zakopiański, secesja, „noc apuchtinowska”</p> <p>Postaci: Maria Skłodowska-Curie, Zygmunt Wróblewski, Karol Olszewski, Stanisław Wyspiański, Stanisław Witkiewicz, Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Stefan Żeromski, Władysław Reymont, Olga Boznańska, Aleksander i Maksymilian Gierymscy, Józef Chelmoński, Jan Matejko, Józef Mehoffer, Jacek Malczewski, Pola Negri, Jan Kasprowicz, Leopold Staff, Gabriela Zapolska, Mieczysław Karłowicz, Henryk Wieniawski, Tadeusz Boy-Żeleński, Konrad Prószyński</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia osiągnięcia naukowe Polaków w II połowie XIX i początkach XX w.; • wyjaśnia, w jaki sposób Polacy z różnych zaborów współpracowali i wspierali się wzajemnie; • wyjaśnia, w jaki sposób kultura łączyła Polaków ponad zaborami 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zmianę pozycji kobiet w społeczeństwie polskim na przełomie XIX i XX w.; • przedstawia rolę historii w twórczości artystów polskich w II połowie XIX i na początku XX w.; • wyjaśnia, dlaczego Kraków nazywano „Polskimi Atenami”
V. Polska, Europa i świat w okresie Wielkiej Wojny			
<p>36. Działania zbrojne i polityka międzynarodowa w latach 1914–1917</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny; • przedstawia proces kształtowania się dwóch bloków państw walczących: ententy i państw centralnych; • przedstawia działania na frontach I wojny światowej do 1916 r.; • wyjaśnia rolę kolonii i ich mieszkańców w czasie I wojny światowej; • charakteryzuje nowe rodzaje broni użyte w czasie I wojny światowej; • wyjaśnia, jak wojna wpływała na życie codzienne ludności <p>Terminy: państwa ententy, państwa centralne, wojna pozycyjna, wojna totalna, plan Schlieffena</p> <p>Postaci: arcyksiążę Franciszek Ferdynand, Gavrilo Princip, Paul von Hindenburg, Erich Ludendorff, Philippe Pétain</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia bezpośrednie przyczyny I wojny światowej; • wymienia państwa walczące po stronie państw ententy i państw centralnych; • wymienia i pokazuje na mapie najważniejsze bitwy I wojny światowej z lat 1914–1916; • wymienia nowe rodzaje broni użyte w czasie I wojny światowej; • wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: wojna pozycyjna i wojna totalna; • uzasadnia, że działania wojenne na froncie zachodnim miały charakter wojny pozycyjnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cele i konsekwencje realizacji przez Niemców planu Schlieffena; • wyjaśnia, dlaczego kolejne państwa przyłączały się do państw centralnych lub ententy; • przedstawia przebieg działań wojennych na Półwyspie Bałkańskim, froncie włoskim i morzu; • wyjaśnia cele kolejnych ofensyw podejmowanych przez państwa walczące; • wyjaśnia, w jaki sposób nowe rodzaje broni wpłynęły na prowadzone działania wojenne; • wyjaśnia rolę kolonii i ich mieszkańców w czasie I wojny światowej; • wyjaśnia, jak wojna wpływała na życie codzienne ludności

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
37. Dwie rewolucje i wojna domowa w Rosji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację w Rosji przed wybuchem rewolucji lutowej; przedstawia bezpośrednie przyczyny rewolucji lutowej, jej przebieg i skutki; charakteryzuje rewolucję październikową; charakteryzuje rządy bolszewików; charakteryzuje wojnę domową w Rosji <p>Terminy: bolszewicy, mienszewicy, Piotrogradzka Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, Rada Komisarzy Ludowych, biali, czerwoni, Czeka, Armia Czerwona, komunizm wojenny</p> <p>Postaci: Włodzimierz Iljicz Lenin, Lew Trocki, Grigorij Rasputin, Anton Denikin, Aleksander Kołczak, Gieorgij Lwow, Aleksander Kiereński, Feliks Dzierżyński</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia plany przekształceń ustrojowych w Rosji proponowane przez różne ugrupowania; wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej; wymienia przyczyny i skutki rewolucji październikowej; wymienia dekrety wprowadzone przez władze bolszewickie; charakteryzuje rządy bolszewików w Rosji; przedstawia zasady komunizmu wojennego; wyjaśnia, kim byli biali i czerwoni 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację w Rosji w pierwszych latach wojny i wskazuje jej wpływ na wybuch rewolucji lutowej; wyjaśnia, na czym polegała dwuwładza w Rosji po rewolucji lutowej; wyjaśnia, co ułatwiło bolszewikom dokonanie przewrotu (rewolucja październikowa); przedstawia znaczenie dekretów wprowadzonych przez władze bolszewickie; charakteryzuje wojnę domową w Rosji; przedstawia stosunek państw ententy do przemian zachodzących w Rosji w latach 1917–1922
38. Sprawa polska podczas I wojny światowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje stanowiska państw walczących wobec odzyskania przez Polskę niepodległości; wyjaśnia, co wpływało na zmianę stanowisk państw walczących wobec sprawy polskiej; przedstawia rolę Naczelnego Komitetu Narodowego i Komitetu Narodowego Polskiego; charakteryzuje udział zbrojny Polaków w czasie I wojny światowej <p>Terminy: Naczelny Komitet Narodowy, akt 5 listopada, Komitet Narodowy Polski, Rada Regencyjna, Legiony Polskie, kryzys przysięgowy</p> <p>Postaci: Roman Dmowski, Józef Piłsudski, Józef Haller, Józef Dowbór-Muśnicki, Woodrow Wilson</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia dokumenty, w których była mowa o powstaniu niepodległego państwa polskiego, i ich najważniejsze postanowienia; przedstawia zmiany w stanowisku Niemiec i Austro-Węgier oraz Rosji wobec kwestii odzyskania przez Polskę niepodległości; wyjaśnia przyczyny zmian stanowisk państw zaborczych wobec kwestii odzyskania przez Polskę niepodległości; wymienia przykładowe działania Komitetu Narodowego Polskiego i Legionów Polskich; wyjaśnia, co to była Błękitna Armia; pokazuje na mapie miejsca bitew, w których brały udział polskie formacje zbrojne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę Naczelnego Komitetu Narodowego; wyjaśnia przyczyny wydania aktu 5 listopada; ocenia znaczenie aktu 5 listopada dla odzyskania przez Polskę niepodległości; charakteryzuje politykę państw centralnych na okupowanych terenach Królestwa Polskiego; wyjaśnia, co wpływało na stosunek państw ententy do kwestii odzyskania przez Polskę niepodległości; przedstawia rolę Komitetu Narodowego Polskiego w odzyskaniu przez Polskę niepodległości; przedstawia szlak bojowy Legionów Polskich; przedstawia udział Polaków w wojnie u boku Rosji
39. Zakończenie I wojny światowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Stany Zjednoczone przystąpiły do wojny po stronie państw ententy; przedstawia udział Stanów Zjednoczonych w I wojnie światowej; przedstawia działania wojenne w latach 1917–1918; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego udział Stanów Zjednoczonych w wojnie był ważny dla państw ententy; wymienia postanowienia pokoju brzeskiego; charakteryzuje trudności gospodarcze i polityczne Niemiec i Austro-Węgier jesienią 1918 r.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Stany Zjednoczone przystąpiły do wojny po stronie państw ententy; wyjaśnia, dlaczego bolszewicka Rosja zdecydowała się na podpisanie pokoju brzeskiego; przedstawia konsekwencje trudnej sytuacji gospodarczej oraz politycznej Niemiec i Austro-Węgier jesienią 1918 r.;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób doszło do wystąpienia Rosji z państw ententy; • charakteryzuje sytuację w Niemczech i Austro-Węgrzech jesienią 1918 r.; • przedstawia sytuację na Bałkanach w ostatnich latach wojny <p>Terminy: nieograniczona wojna podwodna, depeza Zimmermanna, rewolucja listopadowa</p> <p>Postaci: Ferdinand Foch, Karol I</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pokazuje na mapie miejsca bitew z lat 1917–1918; • przedstawia sytuację Bułgarii i Turcji w ostatnich latach wojny 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację Rumunii w ostatnich latach wojny; • wyjaśnia, dlaczego rok 1917 można uznać za przełomowy w czasie I wojny światowej
40. Odzyskanie niepodległości przez Polskę w 1918 r.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces kształtowania się polskich władz lokalnych i centralnych; • przedstawia działalność Rady Regencyjnej jesienią 1918 r.; • przedstawia rolę Józefa Piłsudskiego w budowaniu struktur polskiego państwa w 1918 r.; • porównuje programy rządów Ignacego Daszyńskiego i Jędrzeja Moraczewskiego; • przedstawia okoliczności powstania Republiki Tarnobrzeskiej i program jej twórców <p>Terminy: Polska Komisja Likwidacyjna, Naczelna Rada Ludowa, Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, Tymczasowy Naczelnik Państwa, Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, Republika Tarnobrzeska</p> <p>Postaci: Ignacy Daszyński, Wincenty Witos, Jędrzej Moraczewski</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia działalność Rady Regencyjnej jesienią 1918 r.; • przedstawia rolę Józefa Piłsudskiego w budowaniu struktur polskiego państwa w 1918 r.; • przedstawia program i działania rządu Jędrzeja Moraczewskiego; • przedstawia proces kształtowania się polskich władz lokalnych – Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej, Polskiej Komisji Likwidacyjnej, Naczelnej Rady Ludowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje programy rządów Ignacego Daszyńskiego i Jędrzeja Moraczewskiego; • przedstawia okoliczności powstania Republiki Tarnobrzeskiej i program jej twórców; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywały lokalne ośrodki władzy na ziemiach polskich; • wyjaśnia, jak wielonarodowy charakter Galicji i Śląska Cieszyńskiego wpływał na sytuację na tym terenie jesienią 1918 r.; • przedstawia proces kształtowania się władz polskich w zaborze pruskim
VI. Europa i świat w okresie międzywojennym			
41. Ukształtowanie się ładu wersalsko-waszyngtońskiego	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stanowiska państw ententy wobec przyszłości państw pokonanych; • wymienia postanowienia traktatu wersalskiego i pozostałych traktatów pokojowych; • wymienia postanowienia traktatu waszyngtońskiego; • przedstawia problemy związane z przestrzeganiem postanowień traktatów pokojowych; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze postanowienia traktatu wersalskiego; • pokazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne, które zaszły po I wojnie światowej na mapie Europy; • wyjaśnia znaczenie pojęć: ładu wersalski i ładu waszyngtoński; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stanowiska państw ententy wobec powojennego losu państw centralnych; • wymienia postanowienia traktatów pokojowych zawartych z pozostałymi państwami centralnymi; • wyjaśnia, w jaki sposób postanowienia traktatu wersalskiego i pozostałych traktatów pokojowych były kompromisem różnych stanowisk państw zwyciężczych;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cele i strukturę organizacyjną Ligi Narodów; wymienia przykładowe inicjatywy i działania Ligi Narodów; charakteryzuje mocne i słabe strony Ligi Narodów <p>Terminy: ład wersalski, ład waszyngtoński, Liga Narodów, mały traktat wersalski, reparacje, demilitaryzacja, rewanżyzm, pakt Brianda-Kellogga</p> <p>Postaci: Georges Clemenceau, David Lloyd George, Woodrow Wilson, Vittorio Orlando</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe problemy związane utrzymaniem ładu wersalskiego; wymienia cele i najważniejsze organy Ligi Narodów; wyjaśnia, co było największą słabością Ligi Narodów; przedstawia stosunek Niemców do postanowień traktatu wersalskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia szanse trwałości ładu wersalskiego i ładu waszyngtońskiego; przedstawia problemy mniejszości narodowych; charakteryzuje mocne i słabe strony Ligi Narodów; wymienia przykładowe inicjatywy i działania Ligi Narodów
42. Przemiany społeczne i gospodarcze po I wojnie światowej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia skutki Wielkiej Wojny: społeczne, gospodarcze, demograficzne; przedstawia wpływ Wielkiej Wojny na tereny kolonialne państw europejskich <p>Terminy: inflacja, hiperinflacja, obszary mandatowe</p> <p>Postaci: Mahatma Gandhi</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe społeczne i gospodarcze skutki I wojny światowej; wyjaśnia, które państwa i dlaczego mogły najbardziej odczuć skutki I wojny światowej; wyjaśnia, co wpłynęło na zmianę pozycji kobiet w społeczeństwach europejskich po I wojnie światowej; wymienia zmiany, które zaszły w koloniach w wyniku I wojny światowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany w strukturze demograficznej państw po I wojnie światowej; wyjaśnia, co poza działaniami wojennymi wpłynęło na te zmiany; wyjaśnia, jak Wielka Wojna wpłynęła na relacje rodzinne; przedstawia bilans I wojny światowej; wyjaśnia, w jaki sposób Wielka Wojna wpłynęła na mieszkańców kolonii
43. Wieki kryzys gospodarczy 1929–1935	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego; charakteryzuje przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Stanach Zjednoczonych i na świecie; przedstawia metody przetrwania wielkiego kryzysu gospodarczego; przedstawia skutki wielkiego kryzysu gospodarczego <p>Terminy: czarny czwartek, Nowy Ład, interwencjonizm państwowy, deflacja, wymiana barterowa, etatyzm</p> <p>Postaci: Herbert Hoover, Franklin Delano Roosevelt</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego; przedstawia konsekwencje krachu na giełdzie nowojorskiej; charakteryzuje program Nowego Ładu; wymienia najważniejsze skutki wielkiego kryzysu gospodarczego na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależności między różnymi aspektami sytuacji gospodarczo-społecznej w Stanach Zjednoczonych w latach 20. XX w. a wielkim kryzysem gospodarczym; wyjaśnia, dlaczego wielki kryzys gospodarczy objął prawie cały świat; wyjaśnia, dlaczego wielki kryzys gospodarczy dotknął głębiej rolnictwo i kraje rolnicze; porównuje dwie drogi wyjścia z kryzysu – liberalizm i interwencjonizm; przedstawia bezpośrednie i długofalowe skutki wielkiego kryzysu gospodarczego
44. Niemcy i państwo sowieckie w latach 20. XX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia ustrój Republiki Weimarskiej; charakteryzuje problemy wewnętrzne Republiki Weimarskiej w latach 20. XX w.; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia organy władzy Republiki Weimarskiej i ich przykładowe kompetencje; wymienia problemy wewnętrzne Republiki Weimarskiej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co przyczyniło się do braku stabilności sytuacji wewnętrznej w Niemczech; wyjaśnia, w jaki sposób Niemcy przetrwały problemy gospodarcze;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> przestawia politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej; charakteryzuje sytuację gospodarczą w Rosji Sowieckiej w latach 20. XX w.; przedstawia politykę zagraniczną Rosji Sowieckiej; przedstawia proces przejmowania władzy w Rosji przez Stalina <p>Terminy: Republika Weimarska, pucz, Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotników, traktaty lokarneńskie, Nowa Polityka Ekonomiczna, nepman, kułak, Komintern</p> <p>Postaci: Friedrich Ebert, Paul von Hindenburg, Gustav Stresemann, Józef Stalin</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie układu w Rapallo i traktatów lokarneńskich dla pozycji międzynarodowej Niemiec; przedstawia założenia Nowej Polityki Ekonomicznej; przedstawia proces przejmowania władzy w Rosji przez Stalina 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje gospodarkę komunizmu wojennego i Nową Politykę Ekonomiczną; przedstawia rolę Kominternu w polityce zagranicznej Związku Sowieckiego; porównuje pozycję międzynarodową Republiki Weimarskiej i Rosji Sowieckiej w latach 20. XX w.
45. System faszystowski we Włoszech	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację Włoch po I wojnie światowej; charakteryzuje faszyzm włoski; przedstawia proces przejmowania władzy przez Mussoliniego; przedstawia cechy państwa totalitarnego na przykładzie Włoch Mussoliniego; charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną faszystowskich Włoch <p>Terminy: faszyzm, korporacjonizm, „czarne koszule”, traktaty laterańskie, marsz na Rzym, Związki Walki, Narodowa Partia Faszystowska, Wielka Rada Faszystowska</p> <p>Postaci: Benito Mussolini, Wiktor Emanuel III</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia trudności gospodarcze i polityczne Włoch po I wojnie światowej; wymienia założenia ideologii faszystowskiej; przedstawia proces przejmowania władzy przez Mussoliniego; charakteryzuje politykę gospodarczą Mussoliniego; pokazuje na mapie tereny ekspansji Włoch faszystowskich; podaje przykłady kontroli państwa nad życiem obywateli 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Włosi byli niezadowoleni z postanowień traktatów pokojowych po I wojnie światowej; wyjaśnia, dlaczego Mussolini zyskał poparcie Włochów; charakteryzuje politykę Mussoliniego wobec mniejszości narodowych; charakteryzuje stosunki między państwem włoskim a Kościołem; uzasadnia, że państwo włoskie za rządów Mussoliniego było państwem totalitarnym; charakteryzuje politykę zagraniczną faszystowskich Włoch; wyjaśnia, które instytucje w państwie włoskim były w miarę niezależne od Mussoliniego; wyjaśnia rolę propagandy w państwie włoskim
46. System stalinowski w Związku Sowieckim	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przemiany gospodarcze w Związku Sowieckim; wymienia cechy państwa stalinowskiego; wymienia cechy socrealizmu; przedstawia rolę i środki stosowane przez propagandę w ZSRR; charakteryzuje politykę Stalina wobec ludności Związku Sowieckiego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia organy władzy w Związku Sowieckim; wymienia założenia gospodarki centralnie planowanej; charakteryzuje represje wobec ludności stosowane przez władze w okresie rządów Stalina; wyjaśnia przyczyny represji różnych grup ludności w państwie radzieckim; wymienia cechy socrealizmu; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia konsekwencje industrializacji i kolektywizacji przeprowadzanej w Związku Sowieckim; wyjaśnia rolę propagandy i sztuki w kształtowaniu wizerunku przywódcy i państwa radzieckiego; uzasadnia, że Związek Sowiecki był państwem totalitarnym;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje politykę zagraniczną w okresie stalinowskim <p>Terminy: kolektywizacja, gospodarka centralnie planowana, stachanowszczyzna, socrealizm, NKWD, łagier, Gułag, wielka czystka, kolchoz, sowchoz, Wielki Głód</p> <p>Postaci: Józef Stalin, Aleksiej Stachanow</p>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przykłady działań propagandowych w ZSRR 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę i środki stosowane przez propagandę w ZSRR; charakteryzuje politykę zagraniczną Związku Sowieckiego w latach 30. XX w.
47. Powstanie III Rzeszy i system nazistowski w Niemczech	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia założenia ideologii narodowosocjalistycznej (nazistowskiej); przedstawia proces dojścia Hitlera do władzy; wyjaśnia, dlaczego Hitlera poparły różne grupy społeczne w Niemczech; wymienia cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy; charakteryzuje politykę wewnętrzną III Rzeszy <p>Terminy: nazizm, NSDAP, noc kryształowa, noc długich noży, totalitaryzm, obóz koncentracyjny, ustawy norymberskie, SA, brunatne koszule, SS, Gestapo</p> <p>Postaci: Adolf Hitler, Heinrich Himmler, Ernst Röhm</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia założenia ideologii nazistowskiej; przedstawia okoliczności objęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza; wymienia cechy państwa totalitarnego na przykładzie III Rzeszy; wyjaśnia cel uchwalenia ustaw norymberskich; przedstawia wydarzenia określane jako noc kryształowa; przedstawia politykę NSDAP wobec przeciwników politycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Hitlera poparły różne grupy społeczne w Niemczech; przedstawia walkę o władzę w łonie NSDAP; charakteryzuje politykę gospodarczą III Rzeszy; charakteryzuje politykę władz III Rzeszy wobec Żydów; wskazuje związki między ideologią nazistowską a polityką wobec Żydów; uzasadnia, że III Rzesza była państwem totalitarnym
48. Różne formy systemów nie-demokratycznych. Autorytaryzm	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny załamania się systemów demokratycznych w Europie; wymienia cechy reżimu autorytarnego; przedstawia cechy państwa autorytarnego na wybranych przykładach; porównuje państwa autorytarne i totalitarne <p>Terminy: autorytaryzm, Front Ludowy, ustasze, Atatürk</p> <p>Postaci: Miklós Horthy, Mustafa Kemal Pasza, Miguel Primo de Rivera, Francisco Franco, Antonio de Oliveira de Salazar, Engelbert Dollfuss, cesarz Hirohito</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe przyczyny kryzysu demokracji w dwudziestoleciu międzywojennym; wymienia cechy państwa autorytarnego; przedstawia cechy państwa autorytarnego na przykładzie Hiszpanii, Jugosławii, Węgier, Turcji i Japonii; porównuje reżimy autorytarne w Hiszpanii, Jugosławii, Turcji, Japonii i na Węgrzech 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje kryzys demokracji w dwudziestoleciu międzywojennym; wyjaśnia wpływ traktatów pokojowych po I wojnie światowej i wielkiego kryzysu gospodarczego na kryzys demokracji; porównuje państwa autorytarne i totalitarne; przedstawia cechy państwa autorytarnego na przykładzie Portugalii, Austrii, Rumunii i Bułgarii; porównuje reżimy autorytarne w Portugalii, Austrii, Rumunii i Bułgarii
49. Demokratyczne państwa Zachodu: Francja, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację gospodarczą Francji po I wojnie światowej; charakteryzuje sceną polityczną we Francji w dwudziestoleciu międzywojennym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację gospodarczą Francji w dwudziestoleciu międzywojennym; przedstawia stosunki francusko-niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sceną polityczną we Francji w dwudziestoleciu międzywojennym; wyjaśnia, dlaczego Francja prowadziła aktywną politykę w Europie Środkowo-Wschodniej;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje politykę zagraniczną Francji w dwudziestoleciu międzywojennym; przedstawia sytuację wewnętrzną w Wielkiej Brytanii w dwudziestoleciu międzywojennym; przedstawia proces kształtowania się Brytyjskiej Wspólnoty Narodów; charakteryzuje politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych w dwudziestoleciu międzywojennym; wymienia problemy wewnętrzne Stanów Zjednoczonych <p>Terminy: mała ententa, linia Maginota, statut westminsterski, Brytyjska Wspólnota Narodów, labourzyści, Partia Pracy, powstanie wielkanocne, Sinn Féin, Irlandzka Armia Republikańska, izolacjonizm, prohibicja</p> <p>Postaci: Leon Blum, Jawaharlal Nehru, Mahatma Gandhi</p>	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia proces kształtowania się Brytyjskiej Wspólnoty Narodów; porównuje stosunek Francji i Wielkiej Brytanii do Niemiec po I wojnie światowej; przedstawia drogę Irlandii do odzyskania niepodległości w XX w.; pokazuje na mapie obszary ekspansji Stanów Zjednoczonych w dwudziestoleciu międzywojennym 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sytuację gospodarczą i scenę polityczną Wielkiej Brytanii w dwudziestoleciu międzywojennym; porównuje scenę polityczną we Francji i Wielkiej Brytanii w dwudziestoleciu międzywojennym; charakteryzuje politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych w dwudziestoleciu międzywojennym; wymienia problemy wewnętrzne Stanów Zjednoczonych
<p>50. Ku wojnie – rozpad systemu wersalsko-waszyngtońskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania III Rzeszy łamiące postanowienia traktatu wersalskiego; przedstawia ekspansję Japonii na Dalekim Wschodzie; przedstawia proces kształtowania się osi Rzym–Berlin–Tokio; przedstawia rozrost terytorialny III Rzeszy; charakteryzuje wojnę domową w Hiszpanii; charakteryzuje politykę państw zachodnich wobec III Rzeszy; wyjaśnia znaczenie paktu Ribbentrop-Mołotow <p>Terminy: remilitaryzacja, pakt antykominternowski, oś Berlin–Rzym–Tokio, konferencja monachijska, pakt Ribbentrop-Mołotow, pakt stalowy, polityka appeasementu, Falanga Hiszpańska, anszlus</p> <p>Postaci: Neville Chamberlain, Édouard Daladier, Edvard Beneš, Francisco Franco, Kurt Schuschnigg, Władysław Mołotow, Joachim von Ribbentrop</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia działania III Rzeszy mające na celu militaryzację państwa; pokazuje na mapie rozrost terytorialny III Rzeszy; przedstawia ekspansję III Rzeszy w drugiej połowie lat 30. XX w.; przedstawia proces kształtowania się osi Rzym–Berlin–Tokio; przedstawia politykę państw zachodnich wobec III Rzeszy; wymienia postanowienia paktu Ribbentrop-Mołotow; pokazuje na mapie tereny ekspansji Japonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia działania III Rzeszy, które łamały postanowienia traktatu wersalskiego; wyjaśnia, co ułatwiało Niemcom łamanie postanowień traktatu wersalskiego; przedstawia ekspansję Japonii na Dalekim Wschodzie; wyjaśnia znaczenie paktu antykominternowskiego i paktu stalowego dla powstania osi Rzym–Berlin–Tokio; charakteryzuje wojnę domową w Hiszpanii; wyjaśnia znaczenie paktu Ribbentrop-Mołotow; ocenia, czy polityka państw zachodnich wobec III Rzeszy przyniosła oczekiwane efekty

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
<p>51. Kultura i nauka okresu międzywojennego</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ postępu technicznego na życie codzienne ludzi i rozwój kultury; • przedstawia rozwój kultury masowej w dwudziestoleciu międzywojennym; • wymienia nowe nurty w sztuce i architekturze dwudziestolecia międzywojennego i ich główne cechy; • charakteryzuje tematykę literatury dwudziestolecia międzywojennego; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywały literatura i film w propagandzie; • przedstawia rozwój nauki w dwudziestoleciu międzywojennym <p>Terminy: modernizm, kubizm, surrealizm, jazz, Bauhaus, społeczeństwo masowe, futuryzm, muzyka dodekafoniczna</p> <p>Postaci: Agatha Christie, Sergiusz Prokofiew, Bela Bartok, Charles Chaplin, Walt Disney, Arthur Conan Doyle, George Gershwin, Pablo Picasso, Salvador Dali, Franz Kafka, Michaił Bułhakow, Maksym Gorki, Marcel Proust, Thomas Mann, Ernest Hemingway, Walter Gropius, Le Corbusier, Leni Riefenstahl, Sergiusz Eisenstein, Aleksandr Dejneka, Francis Scott Fitzgerald, George Bernard Shaw, Berthold Brecht, Arnold Schönberg, Otto Hahn, Edwin Hubble, Albert Einstein, Niels Bohr, Ernest Rutherford, Sigmund Freud, Alexander Fleming</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ postępu technicznego na życie codzienne ludzi i rozwój kultury; • przedstawia rozwój kinematografii w dwudziestoleciu międzywojennym; • wymienia przykładowych artystów tworzących w dwudziestoleciu międzywojennym i przypisuje ich do odpowiednich nurtów w sztuce; • przedstawia tematykę literatury dwudziestolecia międzywojennego i wymienia przykładowych pisarzy tego okresu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co przyczyniło się do rozwoju kultury masowej w dwudziestoleciu międzywojennym; • wymienia cechy nowych nurtów w sztuce i architekturze w dwudziestoleciu międzywojennym; • wymienia przykładowe dzieła sztuki i architektury dwudziestolecia międzywojennego oraz ich twórców; • wyjaśnia, jaką rolę odgrywały literatura i film w propagandzie; • przedstawia rozwój nauki w dwudziestoleciu międzywojennym
VII. Polska w dwudziestoleciu międzywojennym			
<p>52. Kształtowanie się granic odrodzonej Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami po I wojnie światowej; • przedstawia proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej po I wojnie światowej; • charakteryzuje problemy związane z kształtowaniem się granicy na Śląsku Cieszyńskim i Wileńszczyźnie; • przedstawia problemy II Rzeczypospolitej związane z kształtem granic odrodzonego państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące ziem polskich; • wymienia wydarzenia, które wpłynęły na kształt polskiej granicy z Niemcami po I wojnie światowej; • charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami; • przedstawia, na czym polegały koncepcje federacyjna i inkorporacyjna; • przedstawia znaczenie Bitwy Warszawskiej; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co wpłynęło na wynik plebiscytów na Warmii i Mazurach oraz na Górnym Śląsku; • przedstawia szanse na realizację koncepcji dotyczących kształtu polskiej granicy wschodniej; • przedstawia przyczyny i przebieg wojny polsko-bolszewickiej; • przedstawia próbę przejścia w Polsce władzy przez komunistów;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Terminy: plebiscyt, Orłęta Lwowskie, Rząd Obrony Narodowej, koncepcja federalistyczna, koncepcja inkorporacyjna, Bitwa Warszawska, Rada Ambasadorów, pokój ryski, Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa, linia Curzona, Tymczasowy Komitet Rewolucyjny Polski, Zaolzie</p> <p>Postaci: Lucjan Żeligowski, Symon Petlura, Michail Tuchaczewski, Wojciech Korfanty, Siemion Budionny, Józef Haller, Józef Piłsudski, Feliks Dzierżyński, Julian Marchlewski, Feliks Kon, Wincenty Witos, Roman Dmowski</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia postanowienia pokoju ryskiego; wyjaśnia termin Orłęta Lwowskie; pokazuje na mapie tereny sporne między Polską a Litwą i Czechosłowacją i wyjaśnia przyczyny sporu; pokazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej i wymienia najważniejsze problemy państwa polskiego wynikające z ich kształtu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje konflikt polsko-ukraiński w Galicji Wschodniej; charakteryzuje problemy związane z kształtowaniem się granicy na Śląsku Cieszyńskim i Wileńszczyźnie; przedstawia problemy II Rzeczypospolitej związane z kształtem granic odrodzonego państwa i działaniami, które je ukształtowały; charakteryzuje rolę Rady Ambasadorów w kształtowaniu granic II Rzeczypospolitej
53. Rzeczpospolita w okresie rządów parlamentarnych (1918–1926)	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia proces powoływania Sejmu Ustawodawczego; wymienia postanowienia małej konstytucji; charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej; przedstawia okoliczności wyboru Gabriela Narutowicza na Prezydenta II RP; charakteryzuje życie polityczne II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w. <p>Terminy: Sejm Ustawodawczy, mała konstytucja, wybory pięcioprzymiotnikowe, Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (Chjena), Związek Ludowo-Narodowy, Zgromadzenie Narodowe</p> <p>Postaci: Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski, Ignacy Jan Paderewski, Jędrzej Moraczewski</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje prawo wyborcze do Sejmu Ustawodawczego; wymienia postanowienia małej konstytucji; wymienia uprawnienia sejmu i prezydenta na mocy konstytucji marcowej; przedstawia okoliczności wyboru Gabriela Narutowicza na Prezydenta II Rzeczypospolitej; przedstawia układ sił w sejmie I kadencji i wynikające z niego problemy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób zapobieżono istnieniu dwóch organów władzy reprezentujących Polaków wobec państw ententy; wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem wyborów do Sejmu Ustawodawczego; porównuje pozycję Józefa Piłsudskiego jako Tymczasowego Naczelnika Państwa i Naczelnika Państwa; porównuje pozycję władzy ustawodawczej i wykonawczej na mocy konstytucji marcowej; wymienia zasady ustrojowe i prawa obywateli zawarte w konstytucji marcowej; charakteryzuje życie polityczne II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.
54. II Rzeczpospolita pod rządami sanacji (1926–1939)	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu majowego; przedstawia zmiany ustrojowe przeprowadzone po zamachu majowym; charakteryzuje politykę wewnętrzną obozu sanacji; przedstawia działania opozycji wobec rządów sanacji; charakteryzuje obóz sanacji po śmierci Józefa Piłsudskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe przyczyny i skutki zamachu majowego; przedstawia zmiany w pozycji ustrojowej i kompetencjach sejmu i prezydenta wprowadzone na mocy konstytucji kwietniowej; przedstawia proces konsolidacji opozycji wobec rządów sanacji; charakteryzuje politykę obozu sanacji wobec przeciwników politycznych; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zamach majowy i przedstawia stosunek różnych grup społecznych do działań Józefa Piłsudskiego; przedstawia zmiany ustrojowe wprowadzone przez nowelę sierpniową i konstytucję kwietniową; charakteryzuje politykę wewnętrzną obozu sanacji; uzasadnia, że w Polsce po przewrocie majowym możemy mówić o reżimie autorytarnym;

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Terminy: zamach majowy, sanacja, nowela sierpniowa, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Obóz Wielkiej Polski, Centrolew, wybory brzeskie, Obóz Zjednoczenia Narodowego, Obóz Narodowo-Radykalny, piłsudczycy, Bereza Kartuska, Front Morges, Stronnicwo Pracy</p> <p>Postaci: Walery Sławek, Ignacy Mościcki, Edward Rydz-Śmigły, Kazimierz Bartel, Maciej Rataj, Władysław Sikorski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę odgrywał Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem; • przedstawia scenę polityczną Polski w latach 30. XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia pozycję Józefa Piłsudskiego w obozie sanacyjnym; • charakteryzuje obóz sanacji po śmierci Piłsudskiego; • porównuje scenę polityczną Polski z lat 20. i 30. XX w.
<p>55. Przemiany gospodarcze w międzywojennej Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia trudności gospodarcze II Rzeczypospolitej; • charakteryzuje reformy rządu Władysława Grabskiego; • charakteryzuje przebieg wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce; • charakteryzuje rozwój gospodarczy II Rzeczypospolitej; • wyjaśnia pojęcia: Polska A i Polska B <p>Terminy: wojna celna, nożyce cen, Centralny Okręg Przemysłowy, Polska A i B, reforma rolna, etatyzm, bezrobocie ukryte</p> <p>Postaci: Władysław Grabski, Eugeniusz Kwiatkowski</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia problemy gospodarcze II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.; • wymienia reformy rządu Władysława Grabskiego; • przedstawia rolę Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego; • wymienia założenia reformy rolnej z 1925 r.; • przedstawia przebieg i skutki wielkiego kryzysu gospodarczego w Polsce; • wyjaśnia pojęcia: Polska A i Polska B 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podłoże problemów gospodarczych II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.; • ocenia skuteczność reform rządu Władysława Grabskiego; • przedstawia przyczyny i skutki wojny celnej z Niemcami; • wyjaśnia, dlaczego Polska długo odczuwała skutki wielkiego kryzysu gospodarczego; • przedstawia przyczyny i realizację reformy rolnej w II Rzeczypospolitej; • charakteryzuje rozwój przemysłu w II Rzeczypospolitej
<p>56. Społeczeństwo II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej (etniczną, religijną, zawodową); • wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące w II Rzeczypospolitej; • charakteryzuje sytuację mniejszości ukraińskiej, białoruskiej, żydowskiej i niemieckiej oraz ich stosunek do państwa polskiego; • przedstawia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych; • przedstawia stosunek społeczeństwa polskiego do mniejszości narodowych; • przedstawia sytuację kobiet w II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej (etniczną, religijną, zawodową); • wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą i pokazuje na mapie rejony, które one zamieszkiwały; • charakteryzuje sytuację mniejszości ukraińskiej i żydowskiej w II Rzeczypospolitej; • przedstawia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych; • charakteryzuje emigrację polską w dwudziestolecie międzywojennym; • przedstawia sytuację kobiet w II Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co wpływało na różnice między strukturą etniczną a religijną społeczeństwa II Rzeczypospolitej; • wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zawodowej społeczeństwa II Rzeczypospolitej; • wyjaśnia przyczyny stosunku poszczególnych mniejszości narodowych do państwa polskiego; • charakteryzuje sytuację mniejszości białoruskiej i niemieckiej w II Rzeczypospolitej; • ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych; • przedstawia stosunek społeczeństwa polskiego do mniejszości narodowych

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
	<p>Terminy: Ukraińskie Zjednoczenie Narodowo-Demokratyczne, Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów, ruch syjonistyczny, Białoruska Włociańsko-Robotnicza Hromada, asymilacja państwowa, asymilacja narodowa, kolonizacja wojskowa, Partia Młodoniemiecka</p> <p>Postaci: Andriej Szeptyckij (Andrzej Szeptycki), Stanisław Szeptycki</p>		
57. Kultura polska w okresie międzywojennym	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• charakteryzuje rozwój literatury w dwudziestoleciu międzywojennym;• przedstawia nurty w malarstwie polskim dwudziestolecia międzywojennego;• przedstawia rozwój muzyki w dwudziestoleciu międzywojennym;• charakteryzuje architekturę dwudziestolecia międzywojennego;• przedstawia rozwój kultury masowej w dwudziestoleciu międzywojennym;• przedstawia zmiany w szkolnictwie II Rzeczypospolitej;• wymienia osiągnięcia nauki polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym <p>Terminy: Skamander, Awangarda Krakowska, Druga Awangarda, futuryści, formizm, kapiści, modernizm, styl dworkowy</p> <p>Postaci: Julian Tuwim, Jan Lechoń, Jarosław Iwaszkiewicz, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Bruno Jasiński, Czesław Miłosz, Tadeusz Peiper, Józef Czechowicz, Stefan Żeromski, Władysław Reymont, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Bruno Schulz, Melchior Wańkowicz, Witold Gombrowicz, Juliusz Osterwa, Karol Szymanowski, Ludomir Różycki, Grażyna Bacewicz, Leon Schiller, Leon Wyczółkowski, Jan Cybis, Zofia Stryjeńska, Tamara Łempicka, Tytus Czyżewski, Józef Czapski, Witkacy, Henryk Wars, Jan Kiepura, Janusz Kusociński, Halina Konopacka, Florian Znaniecki, Ludwik Hirszfeld, Rudolf Weigl, Tadeusz Kotarbiński, Władysław Tatarkiewicz, Stefan Banach, Eugeniusz Romer</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• przedstawia rozwój kultury masowej w II Rzeczypospolitej;• wymienia przykładowych twórców i ich dzieła z dziedziny literatury, malarstwa i muzyki;• wymienia osiągnięcia Polaków (obywateli II RP) w dziedzinie kultury i nauki;• wymienia przykładowe zabytki architektury modernistycznej w Polsce;• pokazuje na mapie miasta uniwersyteckie w II Rzeczypospolitej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienia pisarzy i malarzy dwudziestolecia międzywojennego i przypisuje ich do odpowiedniej grupy literackiej lub nurtu w malarstwie;• przedstawia rozwój muzyki w dwudziestoleciu międzywojennym;• przedstawia rozwój i zmiany w szkolnictwie w II Rzeczypospolitej;• wyjaśnia, co wpływało na rozwój kultury w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego;• charakteryzuje architekturę dwudziestolecia międzywojennego

Temat lekcji	Cele lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
58. Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• charakteryzuje pozycję międzynarodową Polski po odzyskaniu niepodległości;• przedstawia stosunki Polski z Niemcami i Związkiem Sowieckim w dwudziestoleciu międzywojennym;• charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej w okresie sanacji;• przedstawia pozycję międzynarodową Polski przed wybuchem II wojny światowej <p>Terminy: koncepcja Międzymorza, Zaolzie, Fundusz Obrony Narodowej, polityka równowagi</p> <p>Postaci: Józef Beck</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wymienia przyczyny konfliktów II Rzeczypospolitej z sąsiadami;• przedstawia stosunki Polski z Niemcami i Związkiem Sowieckim w dwudziestoleciu międzywojennym;• przedstawia pozycję geopolityczną Polski przed wybuchem II wojny światowej;• wymienia sojuszników Polski w dwudziestoleciu międzywojennym;• wymienia żądania Niemców wobec Polski pod koniec lat 30. XX w.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnia, co wpływało na kształt stosunków polsko-niemieckich i polsko-sowieckich w dwudziestoleciu międzywojennym;• wyjaśnia, dlaczego Francja była sojusznikiem II Rzeczypospolitej;• charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej w okresie sanacji;• wyjaśnia, co wpłynęło na zmianę stosunku Wielkiej Brytanii do Polski w latach 30. XX w.;• przedstawia zmiany w polityce Hitlera wobec Rzeczypospolitej i wyjaśnia, co na nie wpłynęło